آیین نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی + اصلاحات

نوع سند: قوانین ـ شماره: 60101 ـ تاریخ: 1403/04/10

آیین نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی + اصلاحات

هیئت وزیران، اصلاح آیین‌نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی را در تاریخ دهم تیرماه 1403 تصویب کرد.

تصویبنامه مصوب جلسه مورخ 1403/04/10 هیئت وزیران درخصوص «اصلاح بند ذ ماده 1 آیین‌نامه اجرایی مواد 44، 44 مکرر و 45 قانون خدمت وظیفه عمومی» طی نامه شماره 60101 در تاریخ 1403/04/13 توسط معاون اول رئیس‌جمهور به وزارت دفاع و پشتیبانی و وزارت کشور ابلاغ شد.

این مصوبه در تاریخ سی‌ام تیرماه 1403 در روزنامه رسمی کشور منتشر شد.

متن اصلاحیه آیین‌نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی

هیئت وزیران در جلسه مورخ 1403/04/10 به پیشنهاد شماره مورخ 1403/3/12 وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب کرد:

در بند (ذ) ماده (1) آیین‌نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی، موضوع تصویب‌نامه شماره 104617/ت48103ک مورخ 1395/5/10، واژه «دایم» حذف می‌شود.

با توجه به اصلاحیه فوق، متن نهایی آیین‌نامه اجرایی مواد (44)، (44) مکرر و (45) قانون خدمت وظیفه عمومی با آخرین اصلاحات آن در سال 1403 به نحو ذیل است:

آیین‌نامه اجرایی مواد 44، 44 مکرر و 45 قانون خدمت وظیفه عمومی با آخرین اصلاحات

ماده 1

ماده 1 ـ در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف ـ قانون: قانون خدمت وظیفه عمومی ـ مصوب 1363- و اصلاحات بعدی آن

ب ستاد کل: ستاد کل نیروهای مسلح

پ نیروهای مسلح: ستاد کل نیروهای مسلح، ارتش جمهوری اسلامی ایران، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های وابسته و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های تابعه

ت سازمان: سازمان وظیفه عمومی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

ث شورای پزشکی: شورای پزشکی وظیفه عمومی

ج هیئت رسیدگی: هیئت رسیدگی موضوع ماده (24) قانون

چ هیئت رسیدگی تجدیدنظر: هیئت رسیدگی موضوع ماده (26) قانون

ح مشمول: کسی که در شمول قانون قرار می‌گیرد.

خ مکفول: کسی که تحت تکفل مشمول قرار می‌گیرد.

د نیازمند مراقبت: کسی که به علت کبر سن، صغیر یا اناث بودن به تشخیص هیئت‌های رسیدگی براساس اسناد، مدارک و ضوابط مربوط و یا به تشخیص شورای پزشکی به علت بیماری یا محجوربودن (غیر صغیر) یا نقص عضو به مراقب و نگهدارنده یا سرپرست نیازمند است.

تبصره

تبصره رأی شورای پزشکی برای هیئت‌های رسیدگی موضوع بندهای «ج» و «چ» لازم‌الاجراست.

ذ مادر فاقد شوهر: مادری که همسرش فوت کرده و یا طلاق گرفته باشد و در زمان رسیدگی فاقد همسر باشد. (اصلاحی 1403/4/13)

ر برادر تنی: برادری که با مشمول از یک پدر و مادر (ابوینی) باشند.

ز خواهر فاقد همسر: خواهر مشمول که صغیر، مجرد، همسر فوت کرده یا مطلقه باشد.

ژ کارکنان وظیفه: افسران، درجه‌داران و سربازان عادی وظیفه

س یگانه مراقب یا نگهدارنده (سرپرست): تنها فرزند ذکور یا برادر یا نوه بالای هجده سال تمام که مراقبت یا سرپرستی از هر یک از بستگان موضوع ماده (44) قانون را به دلیل نیازمندی به مراقبت یا سرپرستی به عهده دارد.

ش فاقد شغل: کسی که منبع درآمد ثابت برای امرار معاش و اداره زندگی خود ندارد.

ص مددجو: کسی که تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و یا کمیته امداد امام‌خمینی (ره) می‌باشد.

ماده 2

ماده 2 مشمولان زیر حسب مورد از انجام خدمت دوره ضرورت معاف می‌باشند:

الف یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده پدر نیازمند مراقبت که قادر به اداره امور خود نباشد.

تبصره

تبصره نیازمندی پدر به مراقبت به دلیل کبر سن برابر دستورالعمل ابلاغی ستاد کل خواهد بود.

ب یگانه فرزند ذکور مراقب یا نگهدارنده مادر فاقد شوهر

تبصره

تبصره افراد موضوع این بند تا سی ماه متوالی می‌توانند از معافیت کفالت موقت استفاده کنند و در پایان مدت مذکور در صورت دارا بودن شرایط کفالت از معافیت دایم بهره‌مند خواهند شد. مبنای محاسبه معافیت موقت، تاریخ فوت همسر یا تاریخ ثبت طلاق می‌باشد.

پ تنها برادر تنی سرپرست خواهر فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور غیرمحجور

تبصره 1

تبصره 1 وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع معافیت برادر تنی نمی‌باشد.

تبصره 2

تبصره 2 چنانچه خواهر مشمول دارای فرزند پسر بالای هجده سال باشد و به‌تشخیص شورای پزشکی مطابق آیین‌نامه مربوط قادر به نگهداری از مادر نباشد، مشمول می‌تواند از معافیت استفاده نماید.

ت تنها برادر سرپرست برادر کبیر فاقد پدر و همسر و فرزند ذکور غیرمحجور و فاقد شغل که به تشخیص شورای پزشکی نیازمند مراقبت باشد.

تبصره 1

تبصره 1 چنانچه مکفول دارای فرزند ذکور بالای هجده سال باشد و به تشخیص شورای پزشکی مطابق آیین‌نامه مربوط قادر به نگهداری از پدر نباشد، مشمول می‌تواند از معافیت استفاده نماید.

تبصره 2

تبصره 2 وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع از معافیت برادر تنی خواهد بود.

ث یگانه برادر سرپرست برادر کمتر از هجده سال تمام فاقد پدر

تبصره

تبصره وجود برادر ناتنی مشمول یا مکفول مانع از معافیت برادر تنی خواهد بود.

ج یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جد فاقد فرزند (دختر و پسر).

تبصره

تبصره نیازمندی پدربزرگ به مراقبت به لحاظ کبر سن برابر ضوابط ابلاغی ستاد کل خواهد بود.

چ یگانه نوه ذکور مراقب یا نگهدارنده جده فاقد شوهر و فرزند (دختر و پسر).

ح مشمولی که همسر وی فوت نموده و از او دارای فرزند صغیر می‌باشد چنانچه در زمان صدور رأی از سوی هیئت‌های رسیدگی فاقد همسر باشد از معافیت برخوردار می‌گردد.

خ مشمولی که همسر وی بعد از ازدواج بنا به تأیید سازمان بهزیستی کشور معلول شده و بنا به تشخیص شورای پزشکی نیازمند مراقبت باشد.

د یکی از فرزندان ذکور سربازی که در حین خدمت فوت نموده و در صورت نداشتن فرزند ذکور، یکی از برادران وی.

تبصره 1

تبصره 1 منظور از فوت حین خدمت موضوع این بند فوت در طول مدت خدمت سربازی است که به تأیید نیروی مسلح مربوط رسیده باشد.

تبصره 2

تبصره 2 فوت در زمان غیبت، فرار از خدمت، بر اثر خودکشی و یا بر اثر ارتکاب جرایم مانند نزاع مشمول مقررات این بند نمی‌باشد.

ذ یکی از فرزندان ذکور مادران فاقد شوهر تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و یا سازمان بهزیستی کشور.

ر مشمولانی که حداقل یک فرزند معلول مددجو داشته باشند.

ز تنها پسر خانواده‌های مددجو که دارای سه فرزند اناث یا بیشتر باشند.

ژ مشمولانی که با بانوان معلول جسمی حرکتی ازدواج می‌کنند تا مدت پنج سال متوالی از معافیت موقت استفاده نموده و پس از گذشت پنج سال از استمرار ازدواج، از معافیت دائم برخوردار می‌گردند.

ماده 3

ماده 3 چنانچه مشمول دارای پدر یا برادران بالای هجده سال باشد که برابر مواد (1019) تا (1024) و ماده (1029) قانون مدنی حکم موت فرضی و یا غایب مفقودالاثر برای آنان از سوی مراجع صالح قضایی صادر شده باشد و یا دارای گواهی بنیاد شهید و امور ایثارگران براساس قانون اعتبار گواهی بنیاد شهید انقلاب اسلامی درخصوص صدور حکم موت فرضی غایبان مفقودالاثر انقلاب اسلامی و دفاع مقدس در محاکم صالح مصوب 1376 باشد، به عنوان یگانه مراقب و یا یگانه سرپرست شناخته می‌شود.

ماده 4

ماده 4 چنانچه مشمول دارای پدر یا برادر بالای هجده سال باشد که براساس احکام صادره از مراجع صالح قضایی به مجازات حبس بیش از ده سال محکوم گردیده باشد به مدت پنج سال از معافیت موقت استفاده نموده و پس از آن چنانچه حداقل سه سال تمام از مدت حبس باقی‌مانده باشد به عنوان یگانه مراقب و یا یگانه سرپرست محسوب می‌شود.

ماده 5

ماده 5 وجود برادری که از معافیت تحصیلی برخوردار است مانع از معافیت کفالت موقت مشمولی که در شهر محل سکونت مکفول اقامت داشته و سرپرستی خانواده را بر عهده دارد نخواهد بود، مشروط بر آنکه برادر مشمول خارج از شهرستان محل سکونت مکفول به تحصیل اشتغال داشته باشد.

ماده 6

ماده 6 از دو یا چند برادر واجد شرایط اعزام به خدمت دوره ضرورت، در صورت اعزام یکی از برادران به خدمت، یکی از آنان که فاقد غیبت باشد می‌تواند تا اتمام خدمت برادر، از تعویق اعزام استفاده نماید. حق تقدم با برادری است که سن او از دیگران کمتر است.

ماده 7

ماده 7 در معافیت‌های مقرر در ماده (44) و ماده (44) مکرر قانون، یک نفر نمی‌تواند سبب معافیت دو نفر مشمول شود مگر آنکه معافیت فرد معاف شده به دلایلی مانند فوت یا معلولیت منتفی شده باشد.

تبصره 1

تبصره 1 اعطای معافیت به فرزند معلولان اناث مانع از معافیت مشمولینی که برابر بند (4) ماده (44) مکرر قانون با معلولان موضوع این ماده ازدواج می‌کنند نیست.

تبصره 2

تبصره 2 معافیت موضوع بند (1) ماده (44) مکرر قانون فقط برای یک فرزند صادر می‌شود. در صورت فوت یا معلولیت فرد معاف شده، این معافیت به فرزند دیگر خانواده اعطا نمی‌شود.

ماده 8

ماده 8 مشمولانی که از هر یک از معافیت‌های موقت مقرر در قانون بهره‌مند شده‌اند در صورت عدم استمرار شرایط تعیین شده، معافیت موقت صادره باطل و به‌وضعیت جدید آنان رسیدگی خواهد شد.

ماده 9

ماده 9 در صورتی که در حین انجام خدمت دوره ضرورت، مشمول یا یکی از افراد تحت تکفل او ادعای کفالت کند فرماندهان و رؤسای مربوط مکلفند مراتب را ظرف یک هفته به حوزه وظیفه عمومی محل سکونت بستگان مشمول (مکفول) اعلام نمایند و حوزه رسیدگی‌کننده موظف است تقاضای مشمولین حین خدمت را ظرف چهل‌وپنج روز رسیدگی و نتیجه را به یگان خدمتی آنان اعلام نماید.

ماده 10

ماده 10 کارکنان وظیفه‌ای که در حین خدمت دوره ضرورت مرتکب فرار از خدمت گردیده و در حین فرار

شرایط معافیت کفالت را احراز نمایند پس از معرفی به یگان خدمتی و رسیدگی توسط مراجع قضایی ذیصلاح، چنانچه مدت فرار بیشتر از مدت خدمت باقیمانده باشد در شمول معافیت قرار نمی‌گیرند.

ماده 11

ماده 11 مشمولینی که احراز یگانه مراقب بودن آنان و یا نیازمندی بستگانشان به‌مراقبت منوط به تشخیص شورای پزشکی می‌باشد، توسط حوزه وظیفه عمومی رسیدگی‌کننده به شورای پزشکی معرفی و پس از اخذ نظریه شورا، پرونده آنان حسب مورد در هیئت‌های رسیدگی مطرح خواهد شد و نظر شورا برای هیئت‌های یادشده لازم‌الاجراست.

ماده 12

ماده 12 سازمان موظف است رسیدگی‌های اولیه را درخصوص درخواست معافیت مشمولان انجام و در صورت تکمیل مدارک، پرونده‌های مربوط به معافیت کفالت مندرج در مواد (44) و (44) مکرر قانون را حسب مورد جهت طرح در هیئت رسیدگی، به هیئت مذکور ارجاع و در سایر موارد در صورت احراز شرایط، رأساً نسبت به صدور معافیت اقدام نماید.

تبصره

تبصره نحوه بکارگیری اعضای هیئت‌های رسیدگی، نحوه رسیدگی و صدور رأی از سوی آنان برابر ضوابطی است که از سوی سازمان تعیین می‌شود.

ماده 13

ماده 13 هیئت‌های رسیدگی با حضور اعضا تشکیل و رأی اکثریت آنان معتبر می‌باشد، ولی چنانچه در موارد استثنا جلسه با حضور سه نفر از اعضاء تشکیل گردد، اتفاق آراء ملاک عمل خواهد بود.

تبصره

تبصره در صورت تشکیل جلسات هیئت با حضور چهار نفر از اعضاء چنانچه نتیجه آرا مساوی باشد، موضوع به جلسه آتی موکول می‌شود و در صورت تساوی مجدد آرا به منزله عدم احراز معافیت کفالت (رأی منفی) تلقی می‌شود.

ماده 14

ماده 14 اعضای هیئت رسیدگی بدوی مجاز به عضویت در هیئت رسیدگی تجدیدنظر نخواهند بود.

ماده 15

ماده 15 مشمولانی که در مراحل رسیدگی به معافیت پزشکی قرار دارند، چنانچه قبل از صدور رأی معافیت توسط شورای پزشکی، واجد شرایط سایر معافیت‌های مندرج در قانون شناخته شوند، می‌توانند از معافیت‌های مورد نظر استفاده نمایند.

ماده 16

ماده 16 حضور بستگان مشمول (مکفول) در هیئت‌های رسیدگی، در مواردی که اکثریت اعضای هیئت حضور آنان را ضروری تشخیص دهند، الزامی است.

تبصره

تبصره در صورتی که حضور مکفول در هیئت به دلایل موجهی مانند بیماری و یا زندانی بودن، امکان‌پذیر نباشد، پس از رؤیت وی توسط نماینده وظیفه عمومی عضو هیئت رسیدگی و یا کلانتری محل و تأیید موضوع از سوی مراکز ذیصلاح درمانی مانند بیمارستان و یا مراجع قضایی، رسیدگی بلامانع است.

ماده 17

ماده 17 چنانچه مشمولین یا کسانی که به واسطه آنان معافیت به مشمول تعلق می‌گیرد، در خارج از کشور اقامت داشته باشند موظفند به نمایندگی سیاسی یا کنسولی دولت جمهوری اسلامی ایران و در صورت نبودن نمایندگی سیاسی در محل اقامت به‌نزدیکترین نمایندگی سیاسی مراجعه و تقاضای خود را ارائه نمایند و نمایندگی موظف است متناسب با تقاضای مشمولین یا بستگان ذینفع، اقدامات زیر را به عمل آورد:

الف در صورتی که مشمول در خارج و بستگان ذینفع در داخل کشور حضور داشته باشند برگ تقاضای مشمول را که نوع معافیت درخواستی در آن قید گردیده، تأیید و به وزارت امور خارجه ارسال تا برای رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

ب چنانچه مشمول در داخل و بستگان ذینفع در خارج از کشور حضور داشته باشند، پس از رؤیت بستگان ذینفع، مدارک مورد نظر را متناسب با نوع معافیت تکمیل و پس از تأیید به وزارت امور خارجه ارسال تا جهت رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

پ چنانچه مشمول و بستگان ذینفع در خارج از کشور سکونت داشته باشند پس از رؤیت افراد ذینفع، مدارک لازم را متناسب با نوع معافیت تکمیل و پس از تأیید به‌وزارت امور خارجه ارسال تا جهت رسیدگی به سازمان ارائه گردد.

> **تبصره**
>
> تبصره اعلام نظر درخصوص معلولیت، بیماری یا محجوریت بستگان مقیم خارج از کشور مشمول، با پزشک معتمد نمایندگی بوده و تأیید نهایی آن با شورای پزشکی تهران بزرگ می‌باشد.

ماده 18

ماده 18 مدارک لازم برای رسیدگی به تقاضای معافیت مشمولان متناسب با نوع معافیت به شرح زیر می‌باشد:

الف استشهاد محضری امضاء شده توسط سه نفر از بستگان سببی یا نسبی مشمول و در صورت عدم دسترسی به بستگان، سه نفر از معتمدین محل که به تأیید کلانتری یا پاسگاه محل رسیده باشند.

ب برگ اعلام تغییرات سجلی و گواهی فوت که توسط سازمان ثبت احوال کشور صادر شده باشد.

پ حکم مفقودیت و یا حبس که توسط مراجع صالح قضایی صادر شده باشد.

ت گواهی مددجویی صادره از سازمان بهزیستی کشور یا کمیته امداد امام خمینی (ره)

ث گواهی معلولیت صادره از سازمان بهزیستی کشور

ج گواهی فوت حین خدمت صادره از نیروهای مسلح

چ گواهی صادره از نیروهای مسلح درخصوص مدت حضور در جبهه

ح گواهی صادره از سازمان بسیج مستضعفین درخصوص سابقه فعالیت مشمولین در بسیج

خ گواهی صادره از بنیاد شهید و امور ایثارگران درخصوص شهادت، جاویدالاثری و آزادگی

د گواهی صادره در مورد درصد جانبازی از سوی مراجع ذیصلاح

ذ سایر مدارکی که بنا به تشخیص سازمان تعیین می‌گردد

> **تبصره**
>
> تبصره احراز اصالت مدارک موضوع این ماده بر عهده سازمان خواهد بود.

ماده 19

ماده 19 رسیدگی به تقاضای معافیت مشمولینی که به تحصیل اشتغال داشته و از معافیت تحصیلی استفاده می‌نمایند، بلامانع است.

> **تبصره**
>
> تبصره رسیدگی به تقاضای معافیت پزشکی مشمولان طبق آیین‌نامه مربوط خواهد بود.

ماده 20

ماده 20 اعطای معافیت به فرزند ایثارگر موضوع بند (2) ماده (45) قانون که قبلاً فاقد فرزند ذکور بوده و بعد از استفاده یکی از برادران وی از معافیت مقرر در این بند صاحب فرزند شده، بلامانع است.

ماده 21

ماده 21 چنانچه درصد جانبازی یا مدت حضور در جبهه و یا مدت دوران اسارت ایثارگران موضوع بند (3) ماده (45) قانون در حد معافیت یک فرزند آنان برابر حدنصاب تعیین شده در ماده یادشده نباشد، لیکن یک فرد همزمان از دو یا سه امتیاز مذکور برخوردار باشد، این امتیازات قابل جمع است و به ازای هر یک درصد جانبازی یا هر یک ماه حضور درجبهه و یا هر یک ماه اسارت یک امتیاز به وی تعلق می‌گیرد و در صورتی که جمع این امتیازات به عدد سی و بالاتر برسد، به ازای هر سی امتیاز یک فرزند آنان از معافیت موضوع این ماده استفاده خواهد کرد.

ماده 22

ماده 22 ایثارگرانی که فرزندان آنان برابر مصوبه مقام معظم فرماندهی کل قوا در سال‌های گذشته و با مقررات زمان رسیدگی، از معافیت‌های مربوط به ایثارگران (جانبازان، آزادگان و رزمندگان) استفاده نموده‌اند، در صورت دارا بودن سوابق بیشتر از امتیازات استفاده شده می‌توانند برابر ماده (45) قانون برای فرزند یا فرزندان دیگر خود تقاضای معافیت نمایند.

ماده 23

ماده 23 فصل چهارم آیین‌نامه اجرایی قانون خدمت وظیفه عمومی، موضوع تصویب‌نامه شماره 31940 مورخ 1364/5/15 و اصلاحات بعدی آن لغو می‌شود.

نسخه متنی منتشرشده در دادکتاب نقره‌وانی ـ 1405/08/09